

Jon Day

DE WEG TERUG

*Over duiven, een nest bouwen
en waarom we terugkeren*

Vertaald door Hanneke Bos

FONTAINE UITGEVERS

INHOUD

1 Doel zoeken	17
2 De vogels	45
3 Eigen haard is goud waard	69
4 Uitwennen	89
5 De kunst van het terugkeren	111
6 Land van herkomst	135
7 Loslaten	155
8 De band met thuis	179
9 Thuisloos	193
10 Wachten	215
11 Heimwee	239
12 Thuiskomen	257
<i>Thuis</i>	275
Verantwoording	277
Bibliografie	279

Toen voelde ik me als iemand die de hemel schouwt

John Keats,
'On First Looking into Chapman's Homer'

Waar jij bent – dat – is thuis –

Emily Dickinson

7.15 uur, Thurso, 811 kilometer van huis

Het telefoontje kwam op zaterdagochtend om 8.26 uur. Ik zat al uren te wachten en begon me net af te vragen of het nog wel zou komen. De boodschap, één dringende zin, was van het noorden naar het zuiden van het land doorgegeven: ‘Ze zijn gelost.’

Aan de andere kant van de lijn bleef Brian, de lossingsverantwoordelijke, zakelijk. Dit was niet het moment voor een praatje.

‘Ze zijn om kwart over zeven gelost bij een zwakke, veranderlijke wind,’ zei hij. ‘Het zicht was goed. De eerste duiven zouden vanavond terug moeten zijn. Het afslaan van de klokken is vanavond om tien uur. Veel succes.’

Het was helder weer in Londen. Hoog boven me ijlden wolkenlierten voorbij, een lichte bries beroerde de bladeren aan de bomen. Het was vroeg op de ochtend en al warm, en het zou in de loop van de dag alleen nog maar warmer worden. Twee weken terug had zich een hogedrukgebied boven het land geposteerd, waar het, een incidentele onweersbui ten spijt, standhield. Het gras begon te verdorren. In de reservoirs stond het water gevaarlijk laag. Er zat een sproeiverbod aan te komen. Saddleworth Moor had vlamgevat. De veenbrand had de avondhemel dagenlang in een oranje gloed gehuld. De hitte had het land uitgedroogd en de aanwezigheid van eeuwenoude archeologische vindplaatsen aan het licht gebracht. In het landschap waren de spookachtige omtrekken van Romeinse villa’s en badhuizen tevoorschijn geko-

men. De platanen bij mijn huis schurkten hun bast af in de droogte, als slangen die hun huid afwerpen.

Ik was al voor het eerste licht wakker geworden van mijn eigen gepieker. Ik hoopte dat ik genoeg had gedaan om de vogels voor te bereiden op de race. Ik hoopte dat ze voldoende voer en water hadden gekregen toen ze in de duivenwagen naar het noorden werden gebracht. Ik vroeg me af of ze enig besef hadden van de reis die ze te wachten stond. Ik probeerde me voor te stellen hoe het was om een sportduif te zijn.

In de uren voor Brians telefoontje had ik dwangmatig het weerbericht geraadpleegd en ook nog een website die het ‘ruimteweer’, zoals ze het noemden, op de voet volgde: de elektromagnetische afwijkingen – zonnevlammen en magnetische stormen – die volgens sommige postduivenhouders het navigatievermogen van je vogels verstoren. Rond het middaguur was er kans op regen boven de Midlands – zomerse buienactiviteit die over de Noordzee kwam aanzetten – maar de zwerm zou daar pas later op de dag aankomen en dus het ergste vermijden. De wind was zwak, de zonneactiviteit verwaarloosbaar. De omstandigheden leken veelbelovend voor een goede thuiskomst.

De voorbereidingen voor postduivenwedvluchten – die evenveel van een ritueel weg hebben als van een competitie – beginnen ruim voordat de vogels worden gelost. Op de woensdag voorafgaand aan de lossing was ik naar het verenigingslokaal gefietst; mijn zes uitverkoren duiven zaten te koeren in hun mand, die ik voor op mijn fiets had vastgebonden. Ik had toen al weken zitten piekeren welke vogels ik zou inzenden. Het was een moeilijk seizoen geweest, ik was er al veel kwijtgeraakt.

Twee duiven raakten al voor het begin van het wedvluchtseizoen vermist toen ik ze op een parkeerterrein bij een afslag van de M11 bij roerloze hemel had opgelaten voor een trainingsvlucht. Eentje kwam drie maanden later weer opdagen alsof hij nooit

op avontuur was geweest, maar de ander zag ik niet meer terug. Drie weken na aanvang van het seizoen was ik bij een vlucht vanuit Cambridge een duif kwijtgeraakt aan een roofvogel. Ik was er eentje kwijtgeraakt vanuit Laceby, eentje vanuit Berwick-on-Tweed, twee vanuit Whitley Bay. Eén doffer was, om redenen die alleen hij kende, op een rustige dag van het dak van mijn duivenhok opgestegen om een nieuw leven voor zichzelf te beginnen in de wijde, gevaarlijke wereld.

De vogels die ik voor de wedstrijd van vandaag had geselecteerd waren gezond en uitgerust en hadden wekenlang goed gevlogen in de buurt van mijn huis. Ze waren nog niet aan de naajaarsrui begonnen en hadden een volledig verenkleed. Sommige zaten te broeden, waardoor ze extra gemotiveerd waren om snel naar huis terug te vliegen. Op sommige momenten tijdens de broedcyclus is de thuiskeerdrang sterker dan op andere. Doffers die hun duivin ‘drijven’ – achterna zitten, zodat ze op het nest gaat zitten en gaat leggen – of duivinnen die op eieren zitten die op het punt van uitkomen staan, zoals bij de mijne het geval was, zijn een gewilde keus voor langere wedvluchten zoals Thurso.

Bij het verenigingslokaal aangekomen haalde ik mijn duiven een voor een uit de mand en gaf ze door om ze te laten inkorven. Om valsspelen te voorkomen mogen de ‘liefhebbers’, zoals ze in het wereldje worden genoemd, nooit hun eigen vogels inkorven. Zodra ze bij de inkorfcommissie waren, kreeg elke duif een gum-mivoering met een uniek wedstrijdnummer. Dit nummer werd op de inkorflijst genoteerd, samen met een beschrijving van de vogel: geslacht, leeftijd en kleur. Hierna werden de vogels bij elkaar in manden gezet, maar dan wel de doffers en duivinnen gescheiden, om te voorkomen dat ze elkaar lastigvielen.

Het inkorven is het moment waarop de vogels worden geregistreerd voor een wedvlucht, maar biedt de liefhebbers ook de kans om te ontdekken in welke vorm de duiven van hun concurrenten verkeren. Wanneer de vogels van hand tot hand gaan, wor-

den hun gewicht en conditie zwijgend ingeschat. Voelen ze traag en overvoerd aan? Zitten ze goed in de veren of ruien ze al te veel om nog goed te kunnen presteren? Voelen ze evenwichtig in de hand?

Het werk werd grotendeels in stilte gedaan, met alleen wat gemor als er een nummer verkeerd werd opgelezen of een duif in de verkeerde mand gestopt. De liefhebbers die al klaar waren met het inkorven van hun vogels stonden een eindje verderop te roken en bespraken trainingsstrategieën en broedpraktijken, of klaagden over de roofvogelaanvallen die volgens hen steeds frequenter leken te worden. Tijdens het wachten raadpleegden ze de weersvoorspelling op hun mobieltjes.

Zodra alle vogels waren ingekorfd werden de manden gesloten en verzegeld met een loodje met een nummer en de afbeelding van een duif. Daarna werden ze op een trailer geladen en gingen de spelers naar binnen voor het aanslaan van de klokken.

De vogels werden van het verenigingslokaal naar een verzorgingsplaats aan een snelweg ten noorden van Londen overgebracht, waar ze op een grotere duivenwagen werden geladen, samen met de duiven van verschillende andere verenigingen. Thurso was een ‘samenspel’, waarin vogels van verenigingen uit heel Zuid-Engeland tegen elkaar streden. De North London Federation, waarin ik mijn duiven vloog, was toegankelijk voor liefhebbers die in een straal van 53 kilometer rond Wormwood Scrubs woonden, maar ook spelers uit Kent en Bristol hadden duiven voor Thurso ingezonden.

Nadat ze in de duivenwagen waren overgeladen, vertrokken de vogels naar het noorden. Er werd de hele nacht doorgereden, dus ze hadden donderdag tegen de avond al in Thurso moeten zijn, maar omdat de vrachtwagen onderweg pech kreeg, kwam de convoyeur pas op vrijdag op de lossingsplaats aan: een nietszeggend parkeerterrein op de oostelijke oever van de Thurso, aan het eind van de A9, in de noordelijkste stad van het Britse vasteland.

Zo'n duizend duiven namen deel aan de Thurso Classic van 2018, een van de langste en meest prestigieuze wedvluchten op de verenigingskalender, en mijn zes vogels zaten erbij. De lossingsplaats lag hemelsbreed 811 kilometer van hun thuishok in mijn tuin in Oost-Londen. Maar duiven vliegen zelden in een rechte lijn. Liever blijven ze boven laagliggend terrein en mijden grote wateroppervlakken, waardoor ze waarschijnlijk een veel langere afstand zouden afleggen. Met staartwind zouden ze een vliegsnelheid van circa 80 kilometer per uur kunnen bereiken en de afstand dus in een uur of twaalf afleggen. Maar de Thurso Classic was berucht om zijn onvoorspelbaarheid en het was de warmste wedstrijddag die men zich kon heugen. Het zou ze waarschijnlijk veel langer kosten om naar huis terug te keren, als ze het al in een dag haalden.

DOEL ZOEKEN

Gedurende een bepaalde periode in mijn jeugd plachten mijn vriendje Nick en ik halfwilde duiven van de straat te redden in onze woonplaats Londen. De meeste leken al vrij snel het loodje te leggen, ten prooi gevallen aan een van de vele middeleeuws aandoende ziekten – het geel, draaihals, duivenpokken – waarover we lazten in de boeken over duivenhouden die we ergens op een plankje achteraf in de buurtbibliotheek hadden ontdekt. Maar eentje, een vogel die we om onduidelijke redenen ‘Psycho’ hadden gedoopt, gedijde onder onze onhandige zorg.

We hadden hem aan het eind van onze straat gevonden, waar hij in elkaar gedoken in de goot zat; zijn gebroken vleugel hing als een kapotgewaaide paraplu langs zijn lijf. Hij verzette zich niet toen we op hem afliepen en hem oppakten. We namen hem in een kartonnen doos mee naar huis, fabriceerden een ruwe spalk voor zijn vleugel en installeerden hem in een oud konijnenhok in de tuin.

In mijn herinnering was Psycho een knappe vogel, zijn verenkleed olievlekblauw, diep en donker als een regenwolk. Maar als ik nu foto’s van hem bekijk, zie ik een onmiskenbaar sjofel dier met stramme strompelknieën en verminkte tenen en met knaloranje kraallogjes in een krans van rafelige veren: een typisch Londense stadsduif.

Geleidelijk aan begon Psycho ons te vertrouwen. Na een paar

dagen bleef hij al vrij rustig op mijn pols staan. Algauw at hij uit mijn hand en priekte op mijn schouder. Ik vond het fijn om hem vast te houden en zijn zachte veren te voelen; zijn hartslag fladderde tegen mijn vingers als een motje dat in de holte van mijn hand was gevangen. De heimelijke intimiteit was opwindend. Ik stelde me voor dat het niet lang meer zou duren voordat de band tussen ons zo sterk was dat we onafscheidelijk zouden zijn.

Psycho's genezen vleugel.

Psycho zou me naar school vergezellen, hij zou tijdens de lunchpauze rondvliegen op het schoolplein of tijdens de les op me blijven wachten in een boom in de buurt. Omdat ik slechts een vaag idee had hoe de postduivendienst in elkaar zit, fantaseerde ik dat ik briefjes aan zijn poten zou binden en hem op geheime missies naar mijn vriendjes zou sturen, in het volste vertrouwen dat hij altijd zou terugkeren.

Na verloop van tijd genas Psycho's vleugel en sterkte hij weer aan, en dus vonden Nick en ik dat het tijd werd voor een serie

revalidatievluchten in de tuin. We haalden hem uit het hok en droegen hem een eindje de tuin in en dan gooiden we hem op en keken hoe hij onhandig terugfladderde. We namen hem telkens een stukje verder mee voordat we hem loslieten, en elke keer leek hij een beetje beter te begrijpen wat we van hem wilden. Tijdens de eerste vluchten klapwiekte hij naar de grond en dan keek hij kwaad naar ons op, zijn veren verontwaardigd opgezet; als hij het konijnenhok haalde bleef hij daar op het dak staan en hield zijn kop een tikje scheef, alsof hij wilde vragen wat hij nu moest doen. Maar na een paar weken leek hij de slag te pakken te hebben. Wanneer we hem opgooiden vloog hij zonder dralen rechtstreeks naar het hok terug en ging naar binnen om te eten.

Dit ging een maand of twee zo door, totdat ik op een dag het hok openzette zodat Psycho zijn gebruikelijke rondje kon vliegen in de tuin. Hij stapte naar buiten, keek even om zich heen en koos toen het luchtruim. Hij klom rap hoger dan hij ooit had gedaan. Ik keek naar hem terwijl hij rondjes vloog boven de bomen, en toen boven de daken van de huizen in de buurt. Hij kwam één keer, twee keer over, verdween achter een schoorsteen, kwam aan de andere kant weer in beeld. Hij leek zich te oriënteren, zich een beeld te vormen van het vreemde nieuwe territorium waar hij overheen vloog nu hij het voor het eerst van bovenaf kon zien. En toen, alsof hij ergens in de verte, aan de rand van de horizon, iets had ontdekt, bepaalde hij zijn koers en vloog pijlsnel weg over het flatgebouw dat achter mijn huis stond. Ik bleef de hele middag op hem wachten, maar hij keerde niet meer terug.

Ik lag nog wekenlang 's nachts in bed over hem te fantaseren. Ik stelde me voor dat hij ergens in de krochten van de stad leefde: in een verborgen nest onder het rottende karkas van een spoorbrug of op een door de wind geteisterde richel op de brutalistische klif van een torenflat. Ik vroeg me af waarom hij was weggegaan, wat voor soort leven hij daar achter de daken in de verte had. Ik vroeg me af wat voor soort plek hem naar huis had geroepen.

Vogels fascineren ons omdat ze ons wezensvreemd zijn. Ze staan ver van onze eigen leefomgeving en beslommingen af, het staat ze vrij om hoog boven ons te zweven en eeuwig onbereikbaar te blijven. Ze laten geen sporen achter, het grootste deel van hun reizen voltrekt zich buiten ons blikveld. Maar wat ik zo leuk vond aan de duiven die Nick en ik probeerden te redden was dat ze in een bijna-menselijke wereld leefden, en dat ze daar op een bijna-menselijke manier leefden.

Stadsduiven zijn verwilderde gedomesticeerde duiven, eerder halfwild dan echt wild. Ze ontberen de romantiek van hun charismatische neven, van de Corvidae, de roofvogels, de migrerende zangvogels. Zou Ted Hughes, die in 1957 doorbrak met de dichtbundel *The Hawk in the Rain*, net zoveel indruk hebben gemaakt met het beeld van een duif in de regen als met de havik uit zijn titelgedicht? Duiven zijn wat biologen ‘synantroop’ noemen: wezens die zij aan zij met de mens leven, cultuurvolgers die gedijen in de omgevingen die wij voor onszelf hebben geschapen. Duiven zijn bijzonder succesvol in onze steden, waar ze in hun onderhoud voorzien door onze overdaad af te romen en waar de hoge gebouwen overeenkomsten vertonen met de steile kliffen waarop hun genetische voorouder – *Columba livia*, de rotsduif – van oudsher leeft.

Waarom hebben duiven zoveel succes in onze steden, en heel veel andere vogels niet? ‘Een van de redenen,’ stelt de bioloog Bernd Heinrich in *The Homing Instinct*, ‘houdt verband met nestelen. Bijna alle Columbidae bouwen nesten die weinig om het lijf hebben en leggen twee zuiver witte eieren per keer. Andere soorten nestelen op de grond of in bomen, maar de rotsduif, die van nature voorkomt in het Middellandse Zeegebied en Noord-Afrika, nestelt traditioneel op kliffen en rotswanden. Door zijn ogen gezien zijn de meeste door de mens gebouwde onderkomens perfecte en veilige nestelplaatsen.’ Deze flexibiliteit ten aanzien van hun leefomgeving stelt duiven in staat te gedijen in een we-

reld die in toenemende mate wordt beheerst door de mens, in het bijzonder in de steden, waar veel mensen ze inmiddels niet meer als wilde wezens, maar als plaagdieren beschouwen.

Ik raakte voor het eerst in de ban van duiven toen ik *Pigeon Post* las, het zesde deel van Arthur Ransomes avontuurlijke *Swallows and Amazons*-reeks, waaraan ik als kind verslingerd was. In eerdere delen brachten de Zwaluwen en de Amazones hun zomervakanties door op het meer, een combinatie van Coniston Water en Lake Windermere in het Lake District. Daar zwierven ze rond in hun zeilboten, ontdekten het Wild Cat Island en kwamen er in aanvaring met de ‘inboorlingen’. In *Pigeon Post*, dat me nu als een nauwelijks verholen koloniale fantasie voorkomt, trekken de Zwaluwen en de Amazones echter de heidegronden en bergen rond het meer in, waar ze als ware telgen van het Britse Rijk zelfverzekerd op zoek gaan naar goud. Tijdens hun ontdekkingsreis houden ze met behulp van drie postduiven – Homer, Sophocles en Sappho – contact met het thuisfront.

Ransomes proza was lomp, met wijldlopijge beschrijvingen, maar dat deerde mij niet. Ik vond het geweldig dat de kindertijd in zijn boeken een heroïsche tijd kon zijn. Ik hield van de miniatuurwereld die hij op die meren en heidegronden schiep. Maar ik hield nog het meest van de alledaagse, praktische details van zijn avonturenromans, de aandacht die hij besteedde aan processen en activiteiten zoals zeilen, vissen, een vuurtje stoken. Het waren zaken waarmee ik als stadskind weinig ervaring had, maar dat gaf niet. Ik las zijn boeken niet als verhalen, maar als handleidingen voor avonturen.

In *Pigeon Post* las ik voor het eerst over het verschil tussen de rotsduif en de moderne postduif. In het wild nestelen rotsduiven in grote kolonies op steile kliffen. Overdag trekken ze echter het binnenland in om te foerageren. Het territorium dat ze bestrijken is dan ook veel groter dan dat van veel andere vogels, wat ze tot uitstekende navigators heeft gemaakt. Het aangeboren thuiskeer-

vermogen van *Columba livia* werd enkele millennia geleden al onderkend toen mens en duif dicht bij elkaar kwamen te wonen. In de loop der tijd hebben mensen de rotsduif opgekweekt tot postduiven met een welhaast onnavolgbaar talent om de weg naar huis terug te vinden.

Anders dan bij andere migrerende diersoorten hangt het navigatie-instinct van de duif niet samen met de wisseling van de seizoenen of omgevingsgebonden omstandigheden. Zalmen keren eenmalig terug naar de rivier waarin ze zijn geboren, om daar op hun beurt te paaien. Palingen volgen de Golfstroom vanaf hun paaigronden in de Sargassozee, om tot volwassenheid te komen in de waterwegen van Europa. Ganzen en zwaluwen reizen met de seizoenen mee over de aardbol, op zoek naar voedsel en warm weer, en markeren daarmee het verstrijken van het jaar. Voor duiven is ‘thuis’ echter niet zomaar een geschikt territorium, maar een specifieke locatie. Het thuis van een duif is lokaal en afgebakend: niet een omgeving, maar een plek. En in dat opzicht lijken ze veel op ons.

En ook al zijn het geen echte trekvogels, toch trekt thuis misschien wel sterker aan de duif dan aan enig ander dier. Als het thuishok eenmaal is ingeprent, iets wat gebeurt wanneer de jongen een week of zes zijn, zullen postduiven er de rest van hun leven steeds weer naar terugkeren. Zelfs als ze jarenlang ergens anders zijn vastgehouden zullen ze in de meeste gevallen proberen naar dat thuishok terug te keren zodra ze worden vrijgelaten. Duiven kunnen duizenden kilometers vliegen en steken zelfs oceanen over om maar thuis te komen. De liefde – als je dat woord mag gebruiken – die ze voor hun huis koesteren is zo sterk dat ze er soms zelfs voor zullen sterven. De Britse ambtenaar en dagboekenschrijver Samuel Pepys deed in 1666 verslag van de Grote Brand van Londen. Terwijl de mensen om hem heen zich haastten om lijf en goed te redden ‘viel het me op dat de arme duiven niet genegen waren hun huizen te verlaten, maar bij de vensters

en balkons bleven rondhangen, tot ze in sommige gevallen verbrandden, hun vleugels, en omlaagvielen'. De langste bekende vlucht van een duif werd gemaakt door een vogel die eigendom was van de Hertog van Wellington en op 1 juni 1845 werd gelost op Ichaboe Island, voor de kust van Namibië. Hij had 55 dagen nodig om de bijna 8700 kilometer naar zijn thuishok in Nine Elms, in Londen, te overbruggen. Hij werd anderhalve kilometer van huis dood in een goot aangetroffen.

Duiven zijn weinig in het oog springende vogels, zo gewoon dat we geen acht op ze slaan. Met hun grijze en blauwe tinten en zwarte vleugelbanden vallen ze weg tegen de achtergrond van hun omgeving: het doffe donkergrijs van een rotswand of het glas en staal van een torenflat. Maar kijk iets beter en je ziet hoe mooi ze eigenlijk zijn. Bij duiven denken we meestal aan grijze vogels, maar hun verenkleed is een oceanisch palet van diepe blauw- en groenschakeringen en het bruingelige wit van schuimkoppen op de golven. Hun halzen, met die regenbooggloed, zijn een expressief instrument in een subtiel communicatierepertoire. De kleur wordt niet gevormd door pigment, maar ontstaat door een iriserend effect, het resultaat van een pointillistisch samenspel tussen de fysieke structuur van de veren, een fijnmazig netwerk van baarden en haakjes, en het licht dat erop valt: de kleuren ontstaan in het oog van de waarnemer. In de paartijd dansen de vogels voor elkaar en voeren ingewikkelde *paso doble*'s uit. 'Bescheidenheid,' schreef de dichteres Marianne Moore, 'kan de luister van de duif niet dempen.'

Hun gekoer. Hun parelende, gorgelende gekoer. Je kunt er stemmen in horen. Luister naar een hok vol duiven en het is net alsof je per ongeluk een gesprek in een andere kamer opvangt. Soms klinken ze als een groepje roddelaars. 'Hoorde je wat hij zei?' lijken ze tegen elkaar te zeggen. 'Ga weg, dat méén je niet!' Wanneer ze op hun zitjes worden verstoord, sputteren ze als nor-

se sergeant-majours. Wanneer ze elkaar het hof maken, koeren ze lieve woordjes tegen elkaar.

Meer dan veel andere vogels zijn ze van lucht gemaakt: hun botten zijn hol en licht, hun lichaam bevat negen ballonachtige zakjes die hun organen tegen schokken beschermen en waarin lucht wordt opgeslagen nadat deze de longen is gepasseerd. Hun borst, met de spieren die de vleugels aandrijven, is goed voor de helft van hun lichaamsgewicht: 225 van hun 450 gevederde grammen. Hun bloed heeft een hoog hemoglobinegehalte en hun enorme hart pompt dit rond met een veel hogere snelheid dan bij ons mensen. Dit betekent niet alleen dat ze uiterst efficiënt zuurstof naar hun spieren kunnen transporteren, maar ook dat ze snel herstellen van vermoeidheid en verbluffend snel genezen van verwondingen. Je kunt duiven die door roofvogels zijn opengeklauwd dichtnaaien en binnen een paar dagen vliegen ze alweer rond. Hun gemiddelde lichaamstemperatuur is hoger dan die van andere warmbloedige dieren, ongeveer 41,7°C, waardoor ze tegen veel ziekten bestand zijn: ze zijn domweg te warm voor veel pathogenen.

Ze zijn trouw en paren voor het leven. De doffer en duivin bebroeden om beurten hun eieren, de duivin van de avond tot het middaguur, de doffer van het middaguur tot de schemering. Al-lebei voeren ze hun kroost met kropmelk, een voorverteerde brij verrijkt met vetten die ze in hun krop produceren. De duif staat al heel lang symbool voor huiselijkheid en intimiteit. In 1951 publiceerde de schrijver T.H. White *The Goshawk*, een verslag van zijn pogingen halverwege de jaren dertig om een havik af te richten voor de jacht. White roemde hierin de meegaandheid van de duif – wat hem er overigens niet van weerhield erop te jagen en ze aan zijn havik te voeren. ‘Wat een vredelievend, maar verstandig ras waren ze toch,’ schreef hij, ‘niet roofzuchtig en toch niet laf. Ik bedacht dat zij van alle vogels wel de beste burgers moesten zijn en het ontvankelijkst voor de beginselen van de Volkenbond.’

Als ze niet gemangeld of geamputeerd zijn door kabels of draden, zijn hun voeten – hun ‘koraalrode landingsgestel’, zoals de dichteres Mina Loy ze noemde – sterk en onmiskenbaar reptielachtig. Hun oogleden hebben de schemerige, bestofte kleur van een zomerse middernacht. Hun ogen zijn donkeroranje en ze kunnen er veel verder en duidelijker mee zien dan mensen. In de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw trainde de Amerikaanse kustwacht duiven in het kader van het project ‘Sea Hunt’. Het was de bedoeling dat de vogels drenkelingen op volle zee zouden herkennen. De vogels werden in een observatiekoepel geplaatst die onder een helikopter was gemonteerd en moesten tegen een knop pikken zodra ze een lap gekleurde stof in het grijze water zagen drijven. Het lukte ze in 93 procent van de gevallen om de stof correct te identificeren. Mensen voerden een vergelijkbare taak in slechts 38 procent van de gevallen goed uit.

Duiven zijn intelligenter dan we meestal denken. Ze behoren net als mensapen, dolfinnen en olifanten tot het selecte gezelschap van dieren die slagen voor de ‘spiegeltest’, zoals deze proef in de psychologie bekendstaat. Als je een stip op de vleugel van een duif zet en hem in een spiegel laat kijken, zal hij proberen de vlek te verwijderen: hij is zich er namelijk van bewust dat hij naar het spiegelbeeld van zijn eigen lichaam kijkt. Duiven snappen wanneer ze naar videobeelden van zichzelf kijken, zelfs als deze met een vertraging van vijf seconden worden afgespeeld. Kinderen van drie vinden dit al moeilijk bij een vertraging van twee seconden. Duiven kunnen individuen herkennen van een foto. Een neurowetenschapper aan de Keio University in Japan heeft ze er ooit eens op getraind onderscheid te maken tussen schilderijen van Monet en Picasso.

Duiven kunnen onbevallig ogen wanneer ze vliegen, maar ze zijn snel en wendbaar en in staat om alles behalve de snelste roofvogels te ontwijken. Als klifbewoners hebben ze een unieke vleugelstructuur ontwikkeld die ze in staat stelt rechtstandig